

god. iznosilo 26 535 d/m, broj izrađenih obavijesnih pomagala iskazan je po broju kartica ili stranica (106 309 ručno izrađenih kartica, 331 420 kompjuterski izrađenih kartica, te 65 149 stranica), tiskano je 25 obavijesnih pomagala, evidentiran je broj od 165 798 čitača, riješeno je 3 219 813 raznih usmenih upita, te 71 638 pisanih upita. Edukativna djelatnost arhiva za publiku školskog uzrasta obuhvatila je 578 sati nastave, 45 997 posjetitelja, 94 izložbe, a mimo toga održano je još 137 izložaba, te drugih aktivnosti u sferi kulturne i znanstvene djelatnosti arhiva i međunarodne suradnje.

Slično je obrađena i mreža komunalnih (općinskih) arhiva, gdje su od 374 arhiva uvršteni podaci za njih 315, u kojima je radilo 1129 osoba, dakle oko 3,5 osobe po arhivu. Korisnici ovih arhiva su u podjednakim postocima genealoški istraživači, znanstvenici, službenici javnih službi te ostali. Prikazani su statistički podaci po istim parametrima kao za gornje arhive, a tako je obrađena i posljednja kategorija – regionalni i ostali arhivi – s time da je obuhvaćeno 19 od 20 regionalnih arhiva, 18 nadbiskupskih i 1 prekomorski arhiv, 6 arhivskih službi bolničkih centara, te Služba za gospodarsko i financijsko arhivsko gradivo.

Na kraju se nalazi zajednička statistika za čitavo Izvješće, tj. sve obrađene arhive: zaposleno je bilo 4438 osoba, ukupni rast gradiva iznosio je 96 746 d/m, izlučeno je 40 840 d/m, raspoloživ prostor iznosio je 3681 dužni kilometar, od čega je bilo zauzeto 2752 km, obrađeno je ukupno 71 320 d/m fondova, ukupni broj čitača javnih arhiva Francuske iznosio je 280 331 osobu, usmenih upita bilo je 4 377 236, pisanih upita 145 964, zahtjeva za korištenjem gradiva ograničene dostupnosti 2713, održano je 395 izložaba!!!

Rajka Bućin

Pedro Gonzáles, Computerization of the Archivo General de Indias, Strategies and Results, Washington – Amsterdam 1999.

Council on Library and Information Resources iz Washingtona i *European Commission on Preservation and Access* (ECPA)¹ iz Amsterdama, objavili su 1999.

¹ ECPA (Europsko povjerenstvo za zaštitu i dostupnost) je formalno utemeljeno u ožujku 1994. godine kao neprofitna fondacija za unapređenje, razvoj i podršku suradnje između arhiva, knjižnica i srodnih organizacija u Europi, kako bi se osigurala zaštita publiciranih i dokumentarnih zapisa svih formata te osigurala bolja dostupnost kulturne i intelektualne baštine. Adresa ECPA je: P.O.Box 19121, 1000 GC Amsterdam, The Netherlands, telefon +31 20 5510 839, fax +31 20 6204 941, E-mail je ECPA@BUREAU.KNAW.NL, a Internet adresa je <http://www.know.nl/ecpa>.

godine publikaciju Kompjutorizacija Glavnog arhiva Indija, Strategije i rezultati, autora Pedra Gonzálesa.

Publikacija je izvješće o projektu digitalizacije preko jedanaest milijuna stranica dokumenata koji se odnose na španjolsku povijest u Novom svijetu, a čuvaju se u Archivia General de Indias (AGI), Sevilja, Španjolska. Valja odmah naglasiti da AGI ne obavlja digitalizaciju, koja i nadalje traje, u cilju stvaranja zaštitne kopije koja bi zamijenila original, već se digitalnom zamjenom želi smanjiti uporaba i habanje originala.

AGI je 1781. godine utemeljio kralj Carlos III. kako bi se na jednom mjestu sakupili dokumenti španjolske administracije u obje Amerike i na Filipinima. Dokumenti su u Španjolsku dopremljeni brodovima, što je utjecalo na njihovo stanje. AGI danas pohranjuje preko 43.000 svežnjeva originalnih dokumenata, od kojih su neki stari i do 500 godina. Neki su dokumenti pisani na papiru od riže. U AGI dnevno u prosjeku dolazi 50 istraživača, za koje se godišnje izradi 300.000 do 400.000 kopija na papiru ili mikrofilmu. Osim toga, AGI godišnje odgovara na 1.000 pisanih zahtjeva.

Projekt, koji se odnosi ne samo na digitalizaciju dokumenata, već i na aplikaciju računalne tehnologije u povijesnim arhivima, traje već jedno desetljeće. Projekt se odvijao u dvije faze. U razdoblju 1986–1992. godine sustav je stvoren, razrađen i uveden, a podaci su masovno unošeni. Drugo razdoblje, od 1993. godine do danas, je razdoblje stvarnog djelovanje, obuke djelatnika, konsolidacije, rješavanja problema zastarijevanja tehnologije i usvajanja novih standarda. Za pohranu digitalnih slika korišteni su IBM, Panasonic RF-5010C i CD-R diskovi te magnetske trake.

Publikacija je opremljena shemama arhitekture sustava koji se koristi, organizacijskog modela za opis gradiva, koji ide do pojedinog dokumenta ili karte, načinima na koje se dolazi do informacija i primjerom konfiguracije sustava. Navedeni su softver i hardver koji se koriste. Opisani su tehnološki i problemi sigurnosti, problemi intelektualnih prava i vlasništva dokumenata te problemi upravljanja. Na kraju je dan popis literature i dodaci: Analiza troškova konzervacije, Analiza korištenja gradiva, Analiza rezultata dodatne digitalizacije dokumenata iz drugih arhiva te Iznos troškova i proizvodnje.

Projekt je svojim rezultatima – jedanest milijuna stranica dostupnih on-line, elektronička dostupnost svih obavijesnih pomagala, svakodnevno korištenje sustava u čitaonici Arhiva, jedna trećina korištenja gradiva se obavlja elektronički, što eliminiranjem korištenja originala pridonosi njihovoj konzervaciji i dostupnosti – dokazao da nove tehnologije nude moćno sredstvo za konzervaciju i diseminaciju gradiva. U odnosu na korištenje originala, digitalne zamjene omogućuju da se do informacija, koje su dostupnije, dolazi brže, a istraživači obave više posla. AGI pruža više usluga većem broju korisnika, a i kopiranje dokumenata je daleko brže.

Zbog postignutih rezultata, Međunarodno arhivsko vijeće je preporučilo uporabu "Sevilja modela" za kompjutorizaciju Arhiva Kominterne u Moskvi.

Živana Hedželi

Géza Pálffy, Miljenko Pandžić, Felix Tobler: Ausgewählte Dokumente zur Migration der Burgenländischen Kroaten im 16. Jahrhundert (Odabrani dokumenti o seobi gradišćanskih Hrvata u 16. stoljeću), Eisenstadt (Željezno) 1999, 328 str.

U ovoj vrlo vrijednoj knjizi objavljeni su prijepisi i regesta 175 izvornih dokumenata na latinskom, njemačkom i mađarskom jeziku iz razdoblja od 1493. do 1760. godine, koji svjedoče o migraciji današnjih gradišćanskih Hrvata u 16. stoljeću. Osim što sadrži razna svjedočanstva o tim teškim i nesigurnim vremenima (npr. izvješće papinskog legata Antuna Fabreguesa papi Aleksandru VI. u kojem mu opisuje bitku na Krbavskom polju, pisma iz kliške i senjske tvrđave, izvješća iz Krajine, poslanice vladarima za pomoć pri nabavi hrane, opreme i vojnika, molbe za dozvolu naseljavanja, saborske zaključke kojima se nastoji zaustaviti depopulacija ugroženih područja itd.), knjiga je obogaćena kazalom mjesta i osoba, prikazom kronologije turskih provala u hrvatske zemlje u razdoblju od 1463. do 1606. godine, popisom netiskanih, tiskanih i ediranih izvora, popisom literature i ilustracijama.

Ova izvorna edicija oslikava iseljeničko kretanje, većinom seljačkih slojeva, njihov put i preseljenje iz njihova zavičaja u hrvatskim zemljama i naseljavanje u novoj domovini u 16. stoljeću.

Iako sama ideja o objavi ovih izvora datira još od tridesetih godina XX. stoljeća, njezina realizacija počela je tek 1995. godine. Osim dr. Felixa Toblera (Željezno), voditelja projekta, u radu su sudjelovali mr. Miljenko Pandžić (Zagreb) i dr. Géza Pálffy (Budimpešta). Realizaciju projekta omogućio je Hrvatski kulturni i dokumentarni centar u Eisenstadtu i njegov predsjednik, dr. Martin Ivančić.

Rad na objavi izvora odvijao se u tri faze: u prvoj fazi pregledana je literatura o hrvatskim naseljima u Gradišću, zapadnoj Mađarskoj, Donjoj Austriji, Moravskoj i Slovačkoj.

Druga faza obuhvaćala je pregled arhivskih fondova koji sadrže dokumente o seobi Hrvata u 16. stoljeću. Mr. Miljenko Pandžić evidentirao je i obradio objavljeni izvorni materijal koji se nalazi u arhivima u Hrvatskoj, dr. Felix Tobler popisao je gradivo koje se nalazi u Austriji, a dr. Géza Pálffy obradio je relevantno gradivo pohranjeno u Mađarskom državnom arhivu.